

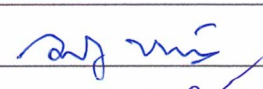
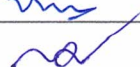
โรงพยาบาลหนองคาย

วิธีปฏิบัติ

เลขที่ NK-HP-PW-๐๐๗

เรื่อง แนวทางปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย
เรื่อง การดูแลสรีระสังขารหลังมรณภาพ

เอกสารควบคุม

	ชื่อ-สกุล	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
จัดเตรียมโดย	น.ส.จิรพันธุ์ เจริญ		๗ พ.ค. ๖๗
ทบทวนโดย	นาง ธฤดี ทิพย์สุทธิ์		๒๐ พ.ค. ๖๗
อนุมัติโดย	นพ.สมศักดิ์ ประภูณาวัตร		๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๓/๕
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-HP-PW-๐๐๗	วันที่บังคับใช้	๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การดูแลสรีระสังขารหลังมรณภาพ		

๑. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้การดูแลสรีระสังขารพระสงฆ์อาพาธที่มรณภาพเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย
๒. เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากรพยาบาล ในการดูแลสรีระสังขารพระสงฆ์อาพาธที่มรณภาพในโรงพยาบาลหนองคาย

๒. นโยบาย

พระสงฆ์อาพาธที่มรณภาพในโรงพยาบาลหนองคาย ได้รับการดูแลสรีระสังขารตามมาตรฐานที่กำหนดภายใต้หลักพระธรรมวินัย

๓. ขอบเขต

สำหรับบุคลากรใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดูแลสรีระสังขารพระสงฆ์อาพาธที่มรณภาพในโรงพยาบาลหนองคาย

๔. คำจำกัดความ

"สรีระสังขาร" ประกอบด้วยคำว่า สรีร + สังขาร

สรีระ (สะ-รี-ระ) หมายถึง

(๑) ร่างกาย, โครงร่างของสิ่งใดๆ ที่เป็นวัตถุ

(๒) ร่างกายคนตาย, ซากศพ

(๓) กระดูก

(๔) ส่วนของร่างกายของผู้ที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว

สังขาร ในบาลีเป็น "สงขาร" (สัง-ขา-ระ) หมายถึง

(คำนาม) ร่างกาย, ตัวตน, สิ่งประกอบและปรุงแต่งขึ้นทั้งวัตถุและนามธรรม เป็นร่างกาย

และจิตใจรวมกัน

(คำกริยา) ตาย

ในบาลีมีคำว่า "สรีร" และมีคำว่า "สงขาร" แต่ยังไม่พบคำที่ใช้รวมกันเป็น "สรีระสงขาร"

ในภาษาไทย ถ้าหมายถึง "ร่างกาย" พูดว่า "สรีระ" หรือ "สังขาร" คำใดคำหนึ่งก็ได้

๕. หน้าที่ความรับผิดชอบ

แพทย์เวร หมายถึง แพทย์ผู้รับผิดชอบด้านการรักษาพระสงฆ์ สามเณรอาพาธช่วงนอกเวลา
ราชการ

แพทย์เจ้าของไข้ หมายถึง แพทย์ผู้รับผิดชอบด้านการรักษาผู้ป่วยเฉพาะราย

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าเวร/หัวหน้าทีมในการ
ให้บริการพยาบาลสงฆ์อาพาธ

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๔/๕
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-HP-PW-๐๐๗	วันที่บังคับใช้	๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การดูแลสรีระสังขารหลังมรณภาพ		

พนักงานช่วยเหลือคนไข้ หมายถึง พนักงานช่วยเหลือคนไข้ที่เป็นสมาชิกทีม ที่ช่วยเหลือพยาบาลใน
การทำกิจกรรมการดูแลแก่สงฆ์อาพาธ

๖. แนวทางปฏิบัติ

การจัดการสรีระสังขารหลังจากมรณภาพควรทำด้วยความเคารพลักษณะเดียวกับพระสงฆ์ทั่วไป ดังนี้

๑. จัดสภาพแวดล้อมรอบเตียงให้เหมาะสมเป็นการให้ความเคารพ แก่ผู้มรณภาพและญาติ โดย
ปิดม่านกันรอบเตียง
๒. ปิดเปลือกตาโดยญาติ พระคิลาณุปัฏฐากหรือบุคลากรทางการพยาบาล
๓. ปลดอุปกรณ์สายต่างๆ ที่ต่ออยู่กับสรีระ
๔. ช่วยยืดเส้นสายและข้อต่อต่างๆ ของสรีระให้เข้าที่เพื่อมิให้แข็งงอ
๕. วิธีการสรงน้ำและทำความสะอาดสรีระสังขาร ดังนี้
 - ๑) กล่าวขออนุญาตทำความสะอาดและสรงน้ำเช่นเดียวกับตอนที่ยังมีชีวิตอยู่
 - ๒) สวมถุงมือสะอาดและผ้าปิดปาก-จมูกขณะทำความสะอาด
 - ๓) ปลงผม ปลงคิ้วและหนวด เคราให้เรียบร้อย รวมทั้งตัดเล็บหากมีความยาวเกินไป
 - ๔) ทำความสะอาดสรีระ โดยเริ่มจากบริเวณที่มีสารคัดหลั่ง เช่น จมูก ปาก แปรงฟันให้
สะอาด
 - ๕) สรงน้ำชำระร่างกายให้สะอาดเรียบร้อย สามารถใช้สบู่และซับตัวให้แห้งตามปกติ ชำระ
ร่างกายเพียงเบาๆ ไม่เกา ไม่ข่วนเพราะจะทำให้ผิวเป็นรอย เป็นแผล กระทำอย่างนุ่มนวล
อ่อนโยนเสมือนกับว่าพระสงฆ์อาพาธยังมีชีวิตอยู่
 - ๖) ทำแผลและปิดแผล เพื่อป้องกันไม่ให้สารคัดหลั่งไหลออกมา
๖. ใช้สำลีแห้งอุดจมูก ปาก หูและทวารหนักของพระสงฆ์มรณภาพ อย่าให้เห็นปลายออกมาข้างนอก
โดยใส่ให้ลึกและแน่นพอ เพื่อป้องกันไม่ให้สารคัดหลั่งไหลออกมา
๗. จัดให้อยู่ในท่านอนหงาย มือสองข้างแนบลำตัว
๘. นุ่งห่มด้วยชุดผ้าไตรครองของท่านหรือไตรจีวรชุดใหม่ที่ถวายและท่านรับไว้ก่อนมรณภาพ ลักษณะ
ของการนุ่งห่ม ควรสังเกตจากพระที่มาเยี่ยมหรือสอบถามเพิ่มเติมว่าท่านนุ่งห่มอย่างไร ใช้ผ้าสีใด
จะได้ปฏิบัติต่อสรีระสังขารท่านได้ตรงตามประสงค์ ขณะที่ไม่มีญาติหรือพระผู้ดูแลหากเป็นไปได้
ควรห่มคอง/ห่มพาดสังฆาฏิ
๙. ติดป้ายระบุชื่อ สกุลและวัน เวลา ที่มรณภาพที่ข้อเท้า
๑๐. การมัดสรีระสังขาร หลังจากนุ่งห่มเรียบร้อยแล้ว ให้วางดอกไม้ เทียนธูป ชุดที่ได้ถวายก่อนท่าน
มรณภาพที่หน้าอกและใช้ผ้ารัดอก มัดบริเวณหน้าอกเพื่อไม่ให้สรีระสังขารพอง ขึ้นอืด

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๕/๕
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-HP-PW-๐๐๗	วันที่บังคับใช้	๒๓ พ.ค. ๒๕๖๓
เรื่อง แนวปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การดูแลสระสังฆารหลังมรณภาพ		

๑๑. บุคลากรทางการแพทย์และญาติ ร่วมกันทำพิธีขอขมาและขอโหสิกรรมพระสงฆ์มรณภาพ

๑๒. เคลื่อนย้ายสระสังฆารหลังมรณภาพ ๒ ชั่วโมง ตามพนักงานมารับศพ

๗. เครื่องชี้วัดคุณภาพ

๑. พระสงฆ์ที่มรณภาพได้รับการดูแลสระสังฆารอย่างถูกต้อง ๑๐๐%

๒. อัตราการปฏิบัติตามแนวทางการดูแลสระสังฆารหลังมรณภาพ $\geq ๘๕\%$

๘. เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์ โรงพยาบาลสงฆ์. (๒๕๖๐). แนวทางเวชปฏิบัติดูแลพระภิกษุอาพาธระยะท้าย.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: อารต์ ควอลิตี้.

แคมปัสสตาร์. (๒๕๕๙). ความเชื่อ ขั้นตอนต่างๆ ในงานศพ - เกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรม งานศพของ

คนไทย. <https://ifestyle.campus-star.com/knowledge/๙๐๓๙๘.html>

ทองย้อย แสงสินชัย. (๒๕๖๒). บาลีวันละคำ.

<https://th-facebook.com/ThaiError/posts/๘๔๘๒๔๗๓๕๕๒๒๒๘๖๔>

เปลื้อง ณ นคร. (๒๕๖๒). พจนานุกรม ไทย-ไทย.

<https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-pleang/สระ>

พระวิจิต ธมฺมชิตโต. (๒๕๖๐). การดูแลภิกษุอาพาธในโรงพยาบาล. พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย.

ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๔.

<https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-royal-institute>.

โรงพยาบาลสงฆ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: อารต์ ควอลิตี้ จำกัด.

ภาคผนวก

แบบนิเทศแนวทางปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การดูแลสรีระสังขารหลังมรณภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การดูแลสรีระสังขารพระสงฆ์อาพาธที่มรณภาพเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย
2. เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากรพยาบาล ในการดูแลสรีระสังขารพระสงฆ์อาพาธที่มรณภาพในโรงพยาบาลหนองคาย

เกณฑ์การประเมิน

บุคลากรสามารถปฏิบัติตามแนวทางการดูแลสรีระสังขารพระสงฆ์หลังมรณภาพภายใต้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย $\geq 85\%$

วิธีประเมิน

☐ สัมภาษณ์

☐ สังเกต

☐ ตรวจสอบ

ลำดับ	กิจกรรม	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	วิธีประเมิน
๑	จัดสภาพแวดล้อมรอบเตียงให้เหมาะสม เช่น ปิดม่านกันรอบเตียง			
๒	ปิดเปลือกตา โดยญาติ พระคิลานุปัฏฐาก หรือบุคลากรทางการพยาบาล			
๓	ปลดอุปกรณ์ สายต่าง ๆ ที่ต่ออยู่กับสรีระสังขาร			
๔	สรงน้ำและทำความสะอาดสรีระสังขาร (ตามแนวทางปฏิบัติข้อที่ ๕)			
๕	ใช้ผ้าห่มห่มศีรษะ อก จมูก ปาก หู และทวารหนักของพระสงฆ์ที่มรณภาพ ให้ลึกและแน่นพอ ไม่ให้ปลายออกมาข้างนอก			
๖	นุ่งห่มสรีระสังขารด้วยชุดผ้าไตรครองของท่าน หรือไตรจีวรชุดใหม่ที่ถวายก่อนมรณภาพ ให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยที่ท่านนับถือและควรห่มดอง/ห่มพาดสังฆาฏิ			
๗	จัดให้อยู่ในท่านอนหงาย มือสองข้างแนบลำตัว ตัดป้ายระบุชื่อ สกุลและวัน เวลา ที่มรณภาพที่ข้อเท้า			
๘	การมัดสรีระสังขาร หลังจากนุ่งห่มเรียบร้อย ให้วางดอกไม้เทียนรูป ชุดที่ได้ถวายก่อนท่านมรณภาพที่หน้าอก และใช้ผ้ารัดอกมัดบริเวณหน้าอก เพื่อไม่ให้สรีระสังขารพอง ขึ้นอืด			
๙	บุคลากรทางการพยาบาลและญาติ ร่วมกันทำพิธีขอขมาและอธิษฐานกรรมพระสงฆ์ที่มรณภาพ			
๑๐	ตามพนักงานศุภณัฎฐ์ รับสรีระสังขารหลังมรณภาพ ๒ ชั่วโมง			

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้รับการนิเทศ
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้นิติเทศ
(.....)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....